

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (pirmā palāta)

2013. gada 18. jūlijā *

Apelācija — Aizliegtas vienošanās — Butadiēnkaučuka un emulsijas polimerizācijā iegūta butadiēnstirolkaučuka tirgus — Mērķa cenu noteikšana, klientu sadale, izmantojot līgumus par otras puses klientu nepiesaistīšanu, un apmaiņa ar komerciālu informāciju — Vainojamība pārkāpjošā rīcībā — Komisijas rīcības brīvība — Reizināšanas koeficients preventīvas iedarbības nodrošināšanai — Vienlīdzīga attieksme

Lieta C-499/11 P

par apelācijas sūdzību atbilstoši Eiropas Savienības Tiesas statūtu 56. pantam, ko 2011. gada 26. septembrī iesniedza

The Dow Chemical Company, Midlande [*Midland*] (Amerikas Savienotās Valstis),

Dow Deutschland Inc., Švalbaha [*Schwalbach*] (Vācija),

Dow Deutschland Anlagengesellschaft mbH, Švalbaha,

Dow Europe GmbH, Horgena [*Horgen*] (Šveice),

ko pārstāv *D. Schroeder* un *T. Kuhn*, *Rechtsanwälte*, un *T. Graf*, advokāts,

apelācijas sūdzības iesniedzējas,

otra lietas dalībniece, kas piedalās tiesvedībā –

Eiropas Komisija, ko pārstāv *M. Kellerbauer* un *V. Bottka*, pārstāvji, kas norādīja adresi Luksemburgā,

atbildētāja pirmajā instancē.

TIESA (pirmā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs A. Ticano [*A. Tizzano*], tiesneši M. Bergere [*M. Berger*] (referente), E. Borgs Bartets [*A. Borg-Barthet*], E. Levits un Ž. Ž. Kāzels [*J.-J. Kasel*],

ģenerālvokāts Ī. Bots [*Y. Bot*],

sekretāre S. Stremholma [*C. Strömholm*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2013. gada 16. janvāra tiesas sēdi,

* Tiesvedības valoda – angļu.

ņemot vērā pēc ģenerālvokāta uzklaušanās pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerālvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Ar savu apelācijas sūdzību *The Dow Chemical Company* (turpmāk tekstā – “*Dow Chemical*”), *Dow Deutschland Inc.* (turpmāk tekstā – “*Dow Deutschland*”), *Dow Deutschland Anlagengesellschaft mbH* (turpmāk tekstā – “*Dow Deutschland Anlagengesellschaft*”) un *Dow Europe GmbH* (turpmāk tekstā – “*Dow Europe*” un visas šīs sabiedrības kopumā ņemot – “*Dow*”) lūdz atcelt Eiropas Savienības Vispārējās tiesas 2011. gada 13. jūlija spriedumu lietā T-42/07 *Dow Chemical u.c./Komisija* (Krājums, II-4531. lpp.; turpmāk tekstā – “pārsūdzētais spriedums”), ar kuru tā daļēji noraidīja to prasību atcelt Komisijas 2006. gada 29. novembra Lēmumu C(2006) 5700, galīgā redakcija, par procedūru saskaņā ar [EKL] 81. pantu un EEZ līguma 53. pantu (Lieta COMP/F/38.638 – Butadiēnkaučuks un emulsijas polimerizācijā iegūts butadiēnstirolkaučuks) (turpmāk tekstā – “apstrīdētais lēmums”), atcelt apstrīdēto lēmumu, ciktāl tas attiecas uz *Dow Chemical*, un samazināt *Dow* noteiktā naudas soda apmēru.

Tiesvedības priekšvēsture un apstrīdētais lēmums

- 2 2002. gada 20. decembrī *Bayer AG* (turpmāk tekstā – “*Bayer*”) sazinājās ar Komisijas dienestiem un izteica vēlmi sadarboties atbilstoši Komisijas paziņojumam par atbrīvojumu no sodanaudas [naudas soda] un sodanaudas [naudas soda] samazināšanu karteļu gadījumos (OV 2002, C 45, 3. lpp.; turpmāk tekstā – “paziņojums par sadarbību”) saistībā ar butadiēnkaučuku (turpmāk tekstā – “BK”) un emulsijas polimerizācijā iegūtu butadiēnstirolkaučuku (turpmāk tekstā – “EPBK”), kas ir sintētiski kaučuki, kurus galvenokārt izmanto riepu ražošanā.
- 3 2003. gada 16. oktobrī *Dow Deutschland* un *Dow Deutschland Anlagengesellschaft* tikās ar Komisijas dienestiem un izteica vēlmi sadarboties atbilstoši paziņojumam par sadarbību. 2005. gada 4. martā *Dow Deutschland* tika informēta par Komisijas nodomu tai samazināt naudas sodu par 30–50 %.
- 4 2005. gada 7. jūnijā Komisija uzsāka procedūru saskaņā ar EKL 81. pantu un 1992. gada 2. maija Līguma par Eiropas Ekonomikas zonu (OV 1994, L 1, 3. lpp.; turpmāk tekstā – “EEZ līgums”) 53. pantu attiecībā uz BK un EPBK. Tā tostarp *Dow* nosūtīja pirmo paziņojumu par iebildumiem (turpmāk tekstā – “pirmais paziņojums”).
- 5 2006. gada 6. aprīlī Komisija pieņēma otro paziņojumu par iebildumiem (turpmāk tekstā – “otrais paziņojums”).
- 6 2006. gada 29. novembrī administratīvais process tika izbeigts ar apstrīdētā lēmuma pieņemšanu. Saskaņā ar tā 1. pantu *Dow* un pārējie uzņēmumi, kuriem adresēts minētais lēmums, proti, *Bayer*, *Versalis SpA* (agrāk – *Polimeri Europa SpA*) un *Eni SpA* (turpmāk tekstā visi kopā – “*Eni*”), *Shell Petroleum NV*, *Shell Nederland BV* un *Shell Nederland Chemie BV* (turpmāk tekstā visi kopā – “*Shell*”), *Unipetrol a.s.*, *Kaučuk a.s.* (turpmāk tekstā – “*Kaučuk*”) un *Trade-Stomil sp. z o.o.* (turpmāk tekstā – “*Stomil*”), ir pārkāpuši EKL 81. pantu un EEZ līguma 53. pantu, piedaloties vienotā un turpinātā nolīgumā, kura ietvaros tie bija vienojušies par cenu mērķu noteikšanu, par klientu sadali, izmantojot līgumus par otras puses klientu nepiesaistīšanu, un par sensitīvas informācijas apmaiņu saistībā ar cenām, konkurentiem un klientiem BK un EPBK nozarē.

- 7 Pārkāpuma ilgumam noteiktais laikposms ir no 1996. gada 1. jūlija līdz 2002. gada 28. novembrim attiecībā uz *Dow Chemical*, no 1996. gada 1. jūlija līdz 2001. gada 27. novembrim attiecībā uz *Dow Deutschland*, no 2001. gada 22. februāra līdz 2002. gada 28. februārim attiecībā uz *Dow Deutschland Anlagengesellschaft* un no 2001. gada 26. novembra līdz 2002. gada 28. novembrim attiecībā uz *Dow Europe*.
- 8 Saskaņā ar apstrīdētā lēmuma preambulas 16.–21. apsvērumu attiecībā uz laikposmu, kurā *Dow* piedalījās konkrētajā pārkāpumā, *Dow Deutschland*, *Dow Deutschland Anlagengesellschaft* un *Dow Europe* tieši vai netieši pilnībā piederēja *Dow Chemical*.
- 9 Ar apstrīdēto lēmumu uzliktais naudas sods tika noteikts saskaņā Komisijas Paziņojumu ar nosaukumu “Pamatnostādnes sodanaudas [naudas soda] noteikšanai, piemērojot Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu un EOTK līguma 65. panta 5. punktu” (OV 1998, C 9, 3. lpp.; turpmāk tekstā – “pamatnostādnes”).
- 10 Tātad Komisija vispirms norādīja, ka izdarītais pārkāpums ir “sevišķi smags”, un noteica sākumsummu naudas soda aprēķināšanai, nošķirot atkarībā no katra konkrētā uzņēmuma BK un EPBK pārdošanas apjomiem 2001. gadā. Saskaņā ar apstrīdētā lēmuma preambulas 469. apsvērumu *Dow* BK un EPBK pārdošanas apjomi 2001. gadā sasniedza EUR 126,936 miljonus. Ņemot vērā šo summu, *Dow* BK un EPBK pārdošanas ziņā ierindojās minētajā pārkāpumā iesaistīto uzņēmumu otrajā kategorijā. Tādējādi Komisija noteica *Dow* uzliekamā naudas soda pamatsummu EUR 41 miliona apmērā.
- 11 Vēlāk Komisija piemēroja reizināšanas koeficientus preventīvas darbības nodrošināšanai, kas tika iedalīti atkarībā no iesaistīto uzņēmumu apgrozījuma pasaulē 2005. gadā. Uzskatot, ka reizināšanas koeficients nav jāpiemēro attiecībā uz *Stomil*, kura apgrozījums bija EUR 38 miljoni, ne arī uz *Kaučuk*, kura apgrozījums sasniedza EUR 2,718 miljonus, Komisija piemēroja reizināšanas koeficientu 1,5 attiecībā uz *Bayer*, 1,75 attiecībā uz *Dow*, 2 attiecībā uz *Eni*, kā arī 3 attiecībā uz *Shell*, kuru apgrozījumi sasniedza attiecīgi EUR 27,383 miljardus, EUR 37,221 miljardu, EUR 73,738 miljardus un EUR 246,549 miljardus.
- 12 Turklāt attiecībā uz *Dow Chemical* sākumsumma naudas soda aprēķināšanai tika palielināta par 50 %, tostarp šis sabiedrības dalības konkrētajā pārkāpumā sešus gadus un četrus mēnešus dēļ. Attiecībā uz *Dow Deutschland* šis palielinājums sasniedza 40 %. *Dow Deutschland Anlagengesellschaft* un *Dow Europe* tika noteikts palielinājums par 10 %, kas atbilst viņu dalības kartelī ilgumam.
- 13 Visbeidzot, uzskatot, ka *Dow* bija uzņēmums, kurš atbilstoši paziņojumam par sadarbību otrais vērsās Komisijā, un uzņēmums, kurš pirmais izpildīja šī paziņojuma 21. punktā paredzētos nosacījumus, Komisija tai piešķīra naudas soda samazinājumu 40 % apmērā, kas tai citkārt būtu ticis uzlikts, ja *Dow* nebūtu sadarbojusies izmeklēšanā.
- 14 Līdz ar to apstrīdētā lēmuma 2. panta b) punktā Komisija noteica *Dow Chemical* naudas sodu EUR 64,575 miljonu apmērā, no tiem EUR 60,27 miljonus kopā un solidāri ar *Dow Deutschland*, kā arī EUR 47,355 miljonus kopā un solidāri ar *Dow Deutschland Anlagengesellschaft* un *Dow Europe*.

Tiesvedība Vispārējā tiesā un apstrīdētais spriedums

- 15 Ar prasības pieteikumu, kas Vispārējās tiesas kancelejā iesniegts 2007. gada 16. februārī, *Dow* cēla prasību par apstrīdēto lēmumu, prasot attiecībā uz *Dow Chemical* atcelt šo lēmumu, ciktāl tas tai ir adresēts, attiecībā uz *Dow Deutschland* – atcelt minētā lēmuma 1. pantu, ciktāl tajā ir konstatēts, ka *Dow Deutschland* kopš 1996. gada 1. jūlija ir pārkāpusi EKL 81. pantu un EEZ līguma 53. pantu, un attiecībā uz visām prasītājām – no tām attiecībā uz *Dow Chemical* pakārtoti – būtiski samazināt tām uzlikto naudas sodu.

- 16 Turklāt visas prasītājas lūdza Vispārējo tiesu, pirmkārt, piespriest Komisijai atlīdzināt visas to ar šo lietu saistītās izmaksas un izdevumus, kā arī izmaksas, kas tām radušās, lai iegūtu bankas garantiju par naudas soda summu, kas tām uzlikta ar apstrīdēto lēmumu, līdz Vispārējā tiesa būs pasludinājusi nolēmumu par prasību, un, otrkārt, veikt visus citus pasākumus, kurus Vispārējā tiesa uzskatītu par piemērotiem.
- 17 Kā pirmo pamatu savas prasības pamatojumam *Dow* izvirzīja prettiesisku *Dow Chemical* vairojamību pārkāpumā. Otrais pamats bija saistīts ar *Dow Deutschland* dalības pārkāpumā ilguma kļūdainu noteikšanu. Trešais pamats, kas iedalās deviņās daļās, bija saistīts ar kļūdainu *Dow* uzliktā naudas soda summas noteikšanu.
- 18 Vispārējā tiesa noraidīja pirmo pamatu kopumā kā nepamatotu. Šajā ziņā tā tostarp pārsūdzētā sprieduma 74. un 75. punktā nosprieda, ka *Dow Chemical* ir “grupas jumta sabiedrība” un ka “nav apstrīdēts apstāklis, ka t[ā] kontrolē, lai arī netieši, visu sabiedrību, kuras tieši piedalījušās pārkāpumā [...] kapitālu”. Tostarp tā norādīja, ka “mātesabiedrības vairošana pārkāpumā ir iespēja, kuru izvērtē Komisija”, un “ka tas vien, ka Komisija savā agrākajā lēmumu pieņemšanas praksē bija uzskatījusi, ka kādas lietas apstākļi neattaisno mātesabiedrības vairošanu tās meitassabiedrības rīcībā, nenozīmē, ka Komisijai ir pienākums izdarīt tādu pašu secinājumu kādā vēlākā lēmumā”.
- 19 Pārsūdzētā sprieduma 76. punktā Vispārējā tiesa norādīja, ka “saistībā ar to, ka *Dow Chemical* esot nodarīts nepamatots kaitējums, ta[i] adresējot apstrīdēto lēmumu, ar to nevar apstrīdēt šā lēmuma tiesiskumu”. Visbeidzot, saistībā ar apgalvoto pamatojuma trūkumu Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 77. punktā atgādināja, ka “prasība norādīt pamatojumu ir jāvērtē, ņemot vērā lietas faktiskos apstākļus”, un ka “netiek prasīts, lai pamatojumā tiktu norādīti visi attiecīgie faktiskie un tiesiskie apstākļi, jo jautājums par akta atbilstību [LESD 296.] panta prasībām ir jāvērtē, ņemot vērā ne tikai attiecīgā akta tekstu, bet arī kontekstu, kurā tas ticis pieņemts”. Komisija “apstrīdētā lēmuma preambulas 333.–338. un 340.–364. apsvērumā esot skaidri norādījusi apstākļus, kuri tai ir ļāvuši konkrētajā gadījumā konstatēt *Dow Chemical* atbildību” (pārsūdzētā sprieduma 79. punkts).
- 20 Attiecībā uz otro pamatu Vispārējā tiesa uzskatīja, ka Komisija attiecībā uz *Dow Deutschland* nav juridiski pietiekami pierādījusi pārkāpumu veidojošo apstākļu esamību laikposmā no 1996. gada 1. jūlija līdz 2. septembrim.
- 21 Saistībā ar trešo pamatu Vispārējā tiesa vispirms pārsūdzētā sprieduma 123. un 124. punktā atgādināja, ka “individuālais ieguldījums, ko katrs uzņēmums tā faktiskās ekonomiskās spējas ziņā sniedz aizliegtās vienošanās panākumos, ir jānošķir no pamatnostādņu 1. punkta A iedaļas pirmajā daļā minētās pārkāpuma faktiskās ietekmes” un ka, “pat nepastāvot izmēramai faktiskai pārkāpuma ietekmei, Komisija atbilstoši pamatnostādņu 1. punkta A iedaļas trešajai, ceturtajai un sestajai daļai, pēc tam, kad tā kvalificējusi pārkāpumu kā sīkāku, smagu vai sevišķi smagu, var piemērot diferencētu pieeju iesaistītajiem uzņēmumiem”.
- 22 Turpinot, 126. un 127. punktā Vispārējā tiesa norādīja, ka “*Dow* neapstrīd karteļa prettiesisko priekšmetu, kāds tas ir formulēts apstrīdētajā lēmumā”, un ka “Komisija [...] nav pieļāvusi kļūdu, atzīstot, ka konkrētās darbības pēc sava rakstura ir sevišķi smagi pārkāpumi, neņemot vērā pārkāpuma faktisko ietekmi uz tirgu”. Turklāt “Komisija apstrīdētā lēmuma preambulas 462. apsvērumā skaidri norādīj[a], ka tā neņems vērā faktisko pārkāpuma ietekmi uz tirgu naudas soda apmēra noteikšanā”.
- 23 Attiecībā uz apgalvoto *Dow* tiesību tikt uzklautai pārkāpumu Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 128. punktā norādīja, ka “Komisija izpilda savu pienākumu ievērot uzņēmumu tiesības tikt uzklautiem, kad tā skaidri norāda paziņojumā par iebildumiem, ka tā izsvērs, vai konkrētajiem uzņēmumiem jāuzliek naudas sods, un kad tā norāda galvenos faktiskos un tiesiskos apstākļus, kas varētu ietekmēt naudas soda uzlikšanu”. Konkrētajā gadījumā Komisija neesot “ņēmusi vērā karteļa

ietekmi uz tirgu pārkāpuma smaguma noteikšanā” (apstrīdētā lēmuma preambulas 462. apsvērumš). Vispārējās tiesas ieskatā “šajos apstākļos nevar pastāvēt nekāds *Dow* tiesību tikt uzklausīta[i] aizskārums šajā ziņā”.

- 24 Attiecībā uz saistībā ar trešā pamata septīto daļu *Dow* apgalvoto prettiesisko reizināšanas koeficienta preventīvas iedarbības nodrošināšanai piemērošanu Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 146. punktā secināja, ka “[tā] pamatojas uz pirmā pamata ietvaros iztirzātajiem argumentiem” un ka, “tā kā pirmais pamats jānoraida kā nepamatots, attiecīgi arī [ši] [...] trešā pamata [...] daļa ir jānoraida kā nepamatota”.
- 25 Turklāt Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 147. un 149. punktā atgādināja, ka “ir jāņem vērā pārkāpumu izdarītāju faktiskā ekonomiskā spēja nodarīt būtisku kaitējumu citiem tirgus dalībniekiem, it īpaši patērētājiem, un jānosaka naudas soda summa tādā līmenī, lai tam būtu pietiekama preventīva iedarbība (pamatnostādņu 1. punkta A iedaļas ceturtnā daļa)”, un “ka no tā izriet prasība pielāgot naudas soda summu, lai ņemtu vērā vēlamu ietekmi uz uzņēmumu, kuram tas uzlikts”. Pārsūdzētā sprieduma 150. punktā Vispārējā tiesa piebilda, ka šajā ziņā it īpaši “ir jāņem vērā katra uzņēmuma, kurš ir aizliegtās vienošanās dalībnieks, kopējais apgrozījums”.
- 26 Vispārējās tiesas ieskatā iebildums par vienlīdzīgas attieksmes principa neievērošanu ir jānoraida. Šajā ziņā pārsūdzētā sprieduma 153. punktā tā nosprieda, ka “*Dow* neapstrīd apstrīdētajā lēmumā Komisijas minētos apgrozījumus”, un “īpaši [...], ka 2005. gadā tas bija lielāks uzņēmums nekā *Bayer* un mazāks nekā *EniChem* [proti, saskaņā ar šī jēdziena definīciju apstrīdētā lēmuma preambulas 36. apsvērumā – ikviena sabiedrība, kura piederēja *Eni SpA*]. “Tādējādi ir atbilstoši un objektīvi pamatot[i], ka *Dow* naudas sodu aprēķināšanai noteiktais reizināšanas koeficients preventīvas [ie]darbības nodrošināšanai ir lielāks nekā *Bayer* uzliktā naudas soda aprēķināšanai noteiktais koeficients un ir mazāks nekā *EniChem* uzliktā naudas soda aprēķināšanai noteiktais koeficients”.
- 27 Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 154. punktā secināja, ka, tā kā “*Bayer* apgrozījums visā pasaulē 2005. gadā bija EUR 27,383 miljardi, savukārt *Dow* – EUR 37,221 miljards (jeb par 35,93 % vairāk nekā *Bayer*) [...], tas, ka *Dow* naudas sodu noteikšanai piemērotie reizināšanas koeficienti ir palielināti par 16,66 % salīdzinājumā ar *Bayer* naudas soda noteikšanai piemēroto koeficientu (1,75 pret 1,5), nevar tikt uzskatīts par vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu”. Proti, Vispārējās tiesas ieskatā “no apstrīdētā lēmuma izriet, ka attiecībā uz *Dow* noteiktais reizināšanas koeficients ticis aprēķināts, pamatojoties uz attiecībā uz *Bayer* noteikto koeficientu, nevis attiecībā uz *EniChem* vai *Shell* noteiktajiem koeficientiem”. Vispārējā tiesa arī uzsvēra, ka “Komisijai ir rīcības brīvība naudas soda noteikšanā un ka tai nav jāpiemēro precīza matemātiska formula”.
- 28 Visbeidzot, Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 155. punktā norādīja, ka “[*Dow*] nesniedz[a] nevienu detalizētu pierādījumu, kas ļautu uzskatīt, ka attiecībā uz to piemērotais reizināšanas koeficients būtu nesamērīgs salīdzinājumā ar pārkāpuma smagumu un mērķi nodrošināt naudas sodu preventīvu iedarbību”.
- 29 Vispārējā tiesa secināja, ka ir jāapmierina *Dow Deutschland* izvirzītais otrais pamats un jāatceļ apstrīdētā lēmuma 1. pants tiktāl, ciktāl ar to konstatēta šīs sabiedrības dalība konkrētajā pārkāpumā no 1996. gada 1. jūlija, nevis no 1996. gada 2. septembra. Vispārējā tiesa tomēr norādīja, ka nav jāsamazina uzliktā naudas soda apmērs. Tā noraidīja visus pārējos *Dow* izvirzītos pamatus. Tiktāl, ciktāl šie pēdējie pamati tika izvirzīti prasījumu par naudas soda apmēra grozīšanu atbalstam, Vispārējā tiesa tos noraidīja kā nepamatotus. Tā tas bija arī attiecībā uz *Dow* izvirzītajiem prasījumiem par tiesāšanās izdevumu piespriešanu Komisijai.

Lietas dalībnieku prasījumi

- 30 *Dow Chemical* prasījumi Tiesai ir šādi:
- atcelt pārsūdzēto spriedumu tiktāl, ciktāl ar to ir noraidīts tās prasījums atcelt apstrīdēto lēmumu daļā, kurā šis lēmums ir adresēts *Dow Chemical*, un
 - atcelt apstrīdēto lēmumu daļā, kurā šis lēmums ir adresēts *Dow Chemical*.
- 31 Visu apelācijas sūdzības iesniedzēju prasījumi Tiesai ir šādi:
- atcelt pārsūdzēto spriedumu, ciktāl ar to noraidīts viņu prasījums būtiski samazināt tām noteiktā naudas soda apmēru;
 - būtiski samazināt tām uzliktā naudas soda apmēru un
 - piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, un veikt visus pasākumus, kurus Tiesa uzskatīs par piemērotiem.
- 32 Komisijas prasījumi Tiesai ir šādi:
- apelācijas sūdzību noraidīt un
 - piespriest *Dow* atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

Par apelācijas sūdzību

- 33 Savu prasījumu atbalstam *Dow* izvirza četrus pamatus. Atbilstoši pirmajam pamatam Vispārējā tiesa esot pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, pirmkārt, uzskatot, ka Komisijai nebija atbilstoši jāīsteno rīcības brīvība, un, otrkārt, nepiemērojot pilnīgu pārbaudi tiesā attiecībā uz to, kā Komisija izmantojusi savu rīcības brīvību, atzīstot *Dow Chemical* par atbildīgu. Otrais pamats ir saistīts ar kļūdu tiesību piemērošanā attiecībā uz atšķirīgas attieksmes piemērošanu naudas soda sākumsummām. Trešais pamats ir par kļūdu tiesību piemērošanā, ko Vispārējā tiesa esot pieļāvusi, apstiprinot, ka Komisija varēja ņemt vērā *Dow Chemical* apgrozījumu. Ar ceturto pamatu *Dow* norāda, ka Vispārējā tiesa esot pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, apstiprinot, ka Komisijas veiktā reizināšanas koeficienta preventīvas iedarbības nodrošināšanai piemērošana nebija diskriminējoša.

Par pirmo pamatu, kas būtībā saistīts ar to, ka Vispārējā tiesa, pārbaudot, kā Komisija ir īstenojusi savu rīcības brīvību, konstatējot Dow Chemical atbildību, esot pieļāvusi kļūdas tiesību piemērošanā

Lietas dalībnieku argumenti

- 34 Ar pirmo pamatu *Dow* apgalvo, ka Vispārējā tiesa, noraidot pirmo pamatu, kas bija izvirzīts prasības pieteikuma pirmajā instancē atbalstam, ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, pirmkārt, uzskatot, ka Komisijai nebija atbilstoši jāīsteno rīcības brīvība un, otrkārt, nepiemērojot pilnīgu pārbaudi tiesā attiecībā uz to, kā Komisija izmantojusi savu rīcības brīvību, atzīstot *Dow Chemical* par atbildīgu par tās meitassabiedrību rīcību. Vispārējā tiesa esot vienīgi nospriedusi, ka Komisija varēja atzīt *Dow Chemical* par atbildīgu, neizvērtējot jautājumu par to, vai un kā Komisija īstenoja savu rīcības brīvību.
- 35 *Dow* precizē, ka savā prasības pieteikumā pirmajā instancē tā norādīja, ka Komisija nav izsvērusi argumentus saistībā ar *Dow Chemical* atbildību un ka apstrīdētais lēmums šajā ziņā nav pamatots. *Dow* ieskatā, kad Komisija pieņem lēmumu, īstenojot rīcības brīvību, tai ir jāņem vērā visi atbilstošie tiesiskie

un faktiskie aspekti un uz to it īpaši attiecas pienākums norādīt pamatojumu. Apstrīdētā lēmuma preambulas 362. apsvērumā Komisija esot vienīgi minējusi piemēroto vispārējo politiku, saskaņā ar kuru atbildība par konkrēto pārkāpumu tiek piedēvēta tā uzņēmuma mātessabiedrībai, kurš tajā piedalījies, un noraidījusi *Dow* argumentus kā tādus, kas ir “augstākā mērā politiska rakstura”.

- 36 Uzskatot, ka tai nav pienākuma paskaidrot tās lēmuma adresātu izvēli, Komisija *Dow* ieskatā nav ņēmusi vērā, ka lēmuma adresēšana *Dow Chemical* pakļāva šo sabiedrību nepamatota procesa par civiltiesisku atbildību Amerikas Savienotajās Valstīs riskam, kas, ņemot vērā *Dow Chemical* kā sadarbības ierosinātāja statusu, neatbilst Komisijas politikai attiecībā uz sadarbību tiktāl, ciktāl šādas prakses sekas ir atturēt sabiedrības lūgt tām piešķirt labumu no sadarbības programmas. Komisija katrā ziņā apstrīdētajā lēmumā neesot paskaidrojusi, kādēļ tā šos faktorus nav ņēmusi vērā.
- 37 *Dow* uzsver, ka Komisiju neierobežo vispārējā politika, kāda tā minēta apstrīdētā lēmuma preambulas 362. apsvērumā, un ka pastāv vairāki lēmumi, kuros Komisija nav atzinusi mātessabiedrības atbildību, lai gan šai pēdējai pilnībā piederēja pārkāpumu izdarījušās meitassabiedrības kapitāls.
- 38 Tāpat arī *Dow* ieskatā Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 76. punktā nepamatoti nospriedusi, ka “[ar to], ka *Dow Chemical* esot nodarīts nepamatots kaitējums, ta[i] adresējot apstrīdēto lēmumu, [...] nevar apstrīdēt šā lēmuma tiesiskumu, jo [...] Komisija varēja vainot konkrētajā pārkāpumā *Dow Chemical*”. Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 75. punktā nosprieda, ka Komisija varēja apstrīdēto lēmumu adresēt *Dow Chemical*, jo “mātessabiedrības vainošana pārkāpumā ir iespēja, kuru izvērtē Komisija”, tomēr tā nepārbaudīja, vai Komisija patiešām izmantoja savu rīcības brīvību un vai – apstiprinošas atbildes gadījumā – tā, to darot, nav pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā vai acīmredzamu kļūdu vērtējumā.
- 39 *Dow* apgalvo, ka faktiski nepastāv nekāda vispārējā politika piedēvēt atbildību mātessabiedrībai un ka tās bažām tikt pakļautai nepamatota procesa par civiltiesisku atbildību Amerikas Savienotajās Valstīs riskam nav “augstākā mērā politiska rakstura”. Apstrīdētā lēmuma preambulas apsvērumi, uz kuriem Vispārējā tiesa atsaucas pārsūdzētā sprieduma 79. punktā, *Dow* ieskatā neattiecas uz pamatiem, kas ļāva Komisijai uzskatīt *Dow Chemical* par atbildīgu tās meitassabiedrību pārkāpjošajā rīcībā. Nepārbaudot un neizvērtējot pamatojuma neesamību apstrīdētajā lēmumā, Vispārējā tiesa esot pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā.
- 40 Tiesas sēdē *Dow* iesniedza dokumentu, kas ietver juridisku informāciju par valsts iestāžu rīcības brīvības pareizu izmantošanu Vācijas, Spānijas, Itālijas un Austrijas tiesībās.
- 41 Komisijas ieskatā šis pamats ir nepamatots. Tā uzskata, ka Vispārējā tiesa pilnībā ir izmantojusi savas pārbaudes tiesā pilnvaras. No pastāvīgās judikatūras izriet, ka Vispārējai tiesai nav pienākuma izsmeloši vienu pēc otra izklāstīt visus lietas dalībnieku izteiktos argumentus. Uzņēmumam, kurš pārkāpj LESD normas konkurences jomā, Komisijas ieskatā nav nekādu tiesību pārbaudīt, kā Komisija izsver argumentus par un pret, piedēvējot atbildību par tā pārkāpumu. Turklāt risks, ka pret vienu no pārkāpuma izdarītājiem, ja viņš ir pieļāvis pārkāpjošu rīcību, tiek uzsākts process par civiltiesisku atbildību, vispārīgi ir vēlamās sekas.
- 42 Turklāt Komisija lūdz Tiesu neņemt vērā *Dow* iesniegto dokumentu par citu valstu tiesībām diskrecionārās varas piemērošanas jomā, pamatojoties uz šī dokumenta novēlotu iesniegšanu.

Tiesas vērtējums

- 43 Vispirms ir jākonstatē, ka saskaņā ar Padomes 2002. gada 16. decembra Regulas (EK) Nr. 1/2003 par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti [LESD 101.] un [102.] pantā (OV 2003, L 1, 1. lpp.), 23. panta 2. punkta a) apakšpunktu Komisija ar lēmumu “var” uzlikt naudas sodu uzņēmumiem, ja tie tieši vai nolaidības dēļ pārkāpj LESD 101. pantu.

- 44 No šīs tiesību normas formulējuma izriet, pirmkārt, ka Komisijai ir rīcības brīvība attiecībā uz izvēli uzlikt vai neuzlikt naudas sodu uzņēmumam, kurš ir izdarījis tādu pārkāpumu, un, otrkārt, ka šajā ziņā Komisijai piešķirtās rīcības brīvības iespējamās robežas reglamentē vienīgi Savienības tiesības, jo Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punktā nav nekādas norādes uz dalībvalstu tiesībām.
- 45 Līdz ar to šajā lietā ir jākonstatē, ka vairāku valstu tiesu judikatūras sintēze, kura ietverta dokumentā, ko *Dow* iesniedza Tiesā tiesas sēdē, acīmredzami neattiecas uz lietu, nepastāvot vajadzībai lemt par to, vai *Dow* šo dokumentu ir vai nav iesniegusi novēloti.
- 46 Attiecībā uz Komisijas rīcības brīvības konkurences tiesību jomā robežām saskaņā ar Savienības tiesībām šai iestādei, piemērojot LESD 105. panta 1. punktu, kā Komisija pamatoti norādīja tiesas sēdes laikā, it īpaši ir jānodrošina LESD 101. pantā noteikto principu ievērošana.
- 47 Šajos principos uzņēmumiem, kuri ir noslēguši pret konkurenci vērstu nolīgumu, neapstrīdami ir iekļauta naudas sodu uzlikšana, pamatojoties uz Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punktu, un tādēļ Komisijai, kad tā nolemj izņēmuma kārtā neuzlikt naudas sodu uzņēmumam, lai gan tas ir izdarījis Eiropas Savienības konkurences tiesību pārkāpumu, šis lēmums ir jāpamato ar objektīviem iemesliem, kas var pamatot šādu atkāpi no LESD 101. pantā noteiktajiem principiem. Par šādu objektīvu iemeslu tostarp var tikt uzskatīts apstāklis, ka Komisija konkrētā gadījumā nevar juridiski pietiekami pierādīt, ka mātessabiedrība ir īstenojusi izšķirošu ietekmi uz savu meitassabiedrību, kura ir tieši iesaistīta pārkāpumā; saskaņā ar pastāvīgo judikatūru šī pierādīšana ir ievērojami vieglāka gadījumā, kad mātessabiedrībai pilnībā pieder tās meitassabiedrības kapitāls (šajā ziņā skat. tostarp 2009. gada 10. septembra spriedumu lietā *C-97/08 P Akzo Nobel u.c./Komisija*, Krājums, I-8237. lpp., 60. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 48 Proti, šajā ziņā ir jāatgādina, ka, pirmkārt, saskaņā ar pastāvīgo judikatūru iespējas uzlikt meitassabiedrības, kura ir tieši piedalījusies Savienības konkurences tiesību pārkāpumā, mātessabiedrībai naudas sodu nosacījums ir tāds, ka minētā meitassabiedrība savu rīcību tirgū nenosaka autonomi, bet būtībā piemēro mātessabiedrības dotos rīkojumus, ņemot vērā tostarp ekonomiskās, organizatoriskās un juridiskās saiknes, kuras saista šīs abas juridiskās personas, un ka, otrkārt, tas tā ir tādēļ, ka šādā gadījumā mātessabiedrība un meitassabiedrība veido vienu ekonomisku vienību un līdz ar to saskaņā ar judikatūru ir uzskatāmas par vienu uzņēmumu (skat. tostarp iepriekš minēto spriedumu lietā *Akzo Nobel u.c./Komisija*, 58. un 59. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).
- 49 Tāpat arī, tā kā iepriekšējā punktā minētajā gadījumā mātessabiedrība un meitassabiedrība ir uzskatāmas par vienu uzņēmumu, Komisijas pienākums, pieņemot lēmumu uzlikt vai neuzlikt naudas sodu, saskaņā ar LESD 105. panta 1. punktu nodrošināt, lai tiktu piemēroti principi, kas tostarp noteikti LESD 101. pantā, vienlīdz attiecas kā uz mātessabiedrību, tā arī uz tās meitassabiedrību. Proti, kā Tiesa jau ir nospriedusi, Komisijai, veicot naudas soda uzlikšanu, nav "prioritātes" attiecībā uz vienu vai otru no šīm sabiedrībām (pēc analogijas skat. 2009. gada 24. septembra spriedumu apvienotajās lietās *C-125/07 P*, *C-133/07 P*, *C-135/07 P* un *C-137/07 P Erste Group Bank u.c./Komisija*, Krājums, I-8681. lpp., 81. un 82. punkts).
- 50 Turklāt par vienu no šī sprieduma 46. punktā minētajiem principiem ir uzskatāms tas, ka Komisijai, kad tā, nosakot mātessabiedrību atbildību par to meitassabiedrību pārkāpumiem, attiecībā uz aizliegtu vienošanos piemēro specifisku metodi, nepastāvot īpašiem apstākļiem, ir jābalstās uz tiem pašiem kritērijiem attiecībā uz visām mātessabiedrībām (šajā ziņā skat. 2012. gada 19. jūlija spriedumu apvienotajās lietās *C-628/10 P* un *C-14/11 P Alliance One International un Standard Commercial Tobacco/Komisija un Komisija/Alliance One International u.c.*, 57. un 59. punkts).

- 51 Līdz ar to šajā lietā Komisija būtu varējusi pamatoti neuzlikt naudas sodu arī *Dow Chemical* vienīgi tad, ja būtu pastāvējuši objektīvi iemesli, kas varētu pamatot atkāpi no LESD 101. pantā noteiktajam principiņiem, un ja šāds lēmums nebūtu radījis labvēlīgāku attieksmi pret *Dow Chemical*, salīdzinot ar citām mātessabiedrībām, kas iesaistītas konkrētajā pārkāpumā. Taču šajā lietā ir jākonstatē, ka Komisijas ieskatā šie nosacījumi nebija izpildīti.
- 52 Pirmkārt, vienīgi ar to, ka pastāv risks, ka pret *Dow Chemical* var tikt uzsākts process par civiltiesisku atbildību Amerikas Savienotajās Valstīs, acīmredzot nevar tikt pamatots tas, ka Komisija atturas šai sabiedrībai uzlikt naudas sodu. No vienas puses, risks, ka pret tām var tikt celta prasība par zaudējumu atlīdzināšanu, uz *Dow Chemical* meitassabiedrībām attiecas tāpat kā uz visām pārējām apstrīdētā lēmuma adresētām sabiedrībām. Šis risks būtībā ir saistīts tikai ar to, ka *Dow Chemical* bija iesaistīta pret konkurenci vērstā rīcībā, nevis ar to, ka Komisija būtu formāli konstatējusi šādu rīcību.
- 53 No otras puses, šajā ziņā apgalvojums, saskaņā ar kuru attiecībā uz *Dow Chemical* šāds process par atbildības konstatēšanu varētu notikt Amerikas Savienotajās Valstīs, jo tur ir *Dow Chemical* juridiskā adrese, acīmredzami neattiecas uz lietu.
- 54 Otrkārt, no apstrīdētā lēmuma izriet, ka Komisija ir atzinusi par atbildīgām visas mātessabiedrības un grupu jumta sabiedrības, kuras iesaistītas konkrētajā pārkāpumā, ciktāl tām pilnībā vai gandrīz pilnībā piederēja viņu meitassabiedrību kapitāls, nepārbaudot, vai tas, ka šīm sabiedrībām ir adresēts apstrīdētais lēmums, rada ekonomiskus zaudējumus, kas pārsniedz pat uzliktā naudas soda maksājuma radītos zaudējumus. Līdz ar to Komisija nevarēja ņemt vērā šādus zaudējumus, uz kuriem ir norādījis vienīgi *Dow Chemical*, tādējādi nepārkāpjot vienlīdzīgas attieksmes principu.
- 55 No minētā izriet, ka Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 76. punktā pamatoti ir nospriedusi, ka Komisijai bija tiesības atzīt *Dow Chemical* par atbildīgu konkrētajā pārkāpumā.
- 56 Visbeidzot, attiecībā uz apgalvoto pamatojuma šajā ziņā neesamību pārsūdzētajā spriedumā ir jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Tiesa neuzliek Vispārējai tiesai pienākumu izsmeloši vienu pēc otra izklāstīt visus lietas dalībnieku izteiktos argumentus un ka Vispārējās tiesas pamatojums līdz ar to var tikt netieši izteikts – ar nosacījumu, ka tas ļauj ieinteresētajām personām zināt iemeslus, kuru dēļ Vispārējā tiesa nav atbalstījusi to argumentus, un Tiesai uzskatīt, ka tās rīcībā ir pietiekama informācija pārbaudes veikšanai (it īpaši skat. 2012. gada 13. decembra rīkojumu lietā C-593/11 P *Alliance One International*/Komisija, 28. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 57 Šajā lietā Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 74.–80. punktā izvērtēja atbilstošos jautājumus attiecībā uz apgalvoto kļūdu Komisijas rīcības brīvības īstenošanā, kā arī pamatojuma neesamību šajā kontekstā. Attiecībā uz šī pamata būtību Vispārējā tiesa minētā sprieduma 76. punktā ir tieši nospriedusi, ka “ar to, ka *Dow Chemical* esot nodarīts nepamatots kaitējums, tam adresējot apstrīdēto lēmumu, nevar apstrīdēt šā lēmuma tiesiskumu”. Attiecībā uz prasību Komisijai norādīt pamatojumu Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 79. punktā atsaucās uz apstrīdētā lēmuma preambulas 333.–338. un 340.–364. apsvērumu un konstatēja, ka Komisija tajos skaidri ir identificējusi vērtējuma elementus, kas tai ļāva atzīt *Dow Chemical* atbildību.
- 58 Lai gan šis pārsūdzētā sprieduma pamatojums nešķiet izsmelošs attiecībā uz jautājumu, vai Komisijai, ņemot vērā iespējamā procesa Amerikas Savienotajās Valstīs par *Dow Chemical* atbildības konstatēšanu riskus, apstrīdētajā lēmumā nebija jāatzīst tās atbildība, tas tomēr ļāva šai sabiedrībai saprast, ka Vispārējā tiesa piekrit Komisijas viedoklim, kas tostarp izklāstīts apstrīdētā lēmuma preambulas 362. apsvērumā un saskaņā ar kuru šis arguments, kurš ir “augstākā mērā politiska rakstura”, šajā ziņā nevar likt apšaubīt apstrīdētā lēmuma tiesiskumu.
- 59 Ņemot vērā šos apstākļus, pārsūdzētajā spriedumā nav pieļauta ne kļūda tiesību piemērošanā, ne arī pamatojuma neesamība šajā ziņā un tajā arī nav pieļauts tiesas sēdē *Dow* izvirzītais Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. panta pārkāpums.

- 60 Līdz ar to, tā kā neviens no *Dow* izvirzītajiem argumentiem pirmā pamata atbalstam nav pamatots, šis pamats ir jānoraida.

Par otro pamatu – kļūdu tiesību piemērošanā attiecībā uz naudas soda sākumsummām piemēroto atšķirīgo attieksmi

Lietas dalībnieku argumenti

- 61 Sava otrā pamata atbalstam *Dow* norāda, ka Komisija attiecībā uz naudas soda sākumsummām ir piemērojusi atšķirīgu attieksmi, apstrīdētā lēmuma preambulas 466. apsvērumā apgalvojot, ka būtu “jāņem vērā katra uzņēmuma īpatsvars un tādējādi arī tā prettiesiskās rīcības faktiskā ietekme attiecībā uz konkurenci”, vienlaikus šī lēmuma preambulas 462. apsvērumā paziņojot, ka nav iespējams noteikt šo faktisko ietekmi Eiropas Ekonomikas zonas (EEZ) tirgū un ka Komisija “neņems vērā faktisko ietekmi uz tirgu, lai noteiktu šajā lietā piemērojamos naudas sodus”, kas esot pretrunīgi.
- 62 Turklāt Komisija neesot izvērtējusi konkrēto aizliegtās vienošanās ietekmi uz tirgu, kaut gan šī ietekme ir izmērāma. *Dow* ieskatā tā nav ne izvērtējusi šādas ietekmes iespējamību, ne arī pierādījusi konkrētā pārkāpuma izdarīšanu. Turklāt Komisija esot pārkāpusi *Dow* tiesības tikt uzklautai, nedodot tai iespēju izklāstīt savu viedokli par veidu, kādā Komisijai bija nodoms ņemt vērā katra uzņēmuma rīcības faktisko ietekmi uz konkurenci.
- 63 *Dow* apgalvo, ka Vispārējā tiesa noraidīja šos argumentus, pārsūdzētā sprieduma 124. punktā nospriežot, ka, “pat nepastāvot izmērāmai faktiskai pārkāpuma ietekmei, Komisija atbilstoši pamatnostādņu 1. punkta A iedaļas trešajai, ceturtajai un sestajai daļai [...] var piemērot diferencētu pieeju iesaistītajiem uzņēmumiem”. Tomēr *Dow* ieskatā, neesot faktiskai ietekmei uz tirgu, nevar būt faktiskas ietekmes uz konkurenci un līdz ar to Komisija nevar arī ņemt vērā šo ietekmi, lai noteiktu atšķirības naudas sodu pamatsummas noteikšanā. Šajā ziņā, atsaucot pirmo paziņojumu un vēlāk pieņemot otro paziņojumu, kurā neesot runa ne par faktisko ietekmi uz tirgu, ne par faktisko ietekmi uz konkurenci, Komisija arī esot pārkāpusi *Dow* tiesības tikt uzklautai.
- 64 Līdz ar to *Dow* ieskatā prasītājam noteiktā naudas soda sākumsumma nevarot pārsniegt to, kas noteikta attiecībā uz citiem iesaistītajiem uzņēmumiem, un tā tādējādi ir jāsamazina uz EUR 5,5 miljoniem, tādējādi naudas sodu aizstājot ar summu EUR 8 662 500 apmērā attiecībā uz *Dow Chemical*, summu EUR 8 085 000 apmērā attiecībā uz *Dow Deutschland* un summu EUR 6 352 000 apmērā attiecībā uz *Dow Deutschland Anlagengesellschaft*, kā arī attiecībā uz *Dow Europe*.
- 65 Komisijas ieskatā Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 127. un 128. punktā pamatoti konstatēja, ka nebija nekādas vajadzības uzklaut *Dow* par pārkāpuma faktisko ietekmi un ka *Dow* tiesības paust savu viedokli par šo jautājumu nav tikušas pārkāptas. Komisija uzskata, ka apstrīdētā lēmuma preambulas 462. apsvērumā tā ir pierādījusi aizliegtas vienošanās īstenošanu, lai arī šī īstenošana nav ņemta vērā naudas soda apmēra noteikšanā. Turklāt Komisija uzskata, ka, otrajā paziņojumā skaidri norādot, ka tā izvērtēs, vai konkrētajiem uzņēmumiem ir jāuzliek naudas sodi, un norādot galvenos faktiskos un tiesiskos apstākļus, kas var izraisīt sodu, tā ir izpildījusi savu pienākumu ievērot uzņēmumu tiesības tikt uzklautiem.
- 66 Visbeidzot, attiecībā uz neatļautās vienošanās faktisko ietekmi no apstrīdētā lēmuma preambulas 465. apsvēruma izrietot, ka piemērotā diferencētā pieeja balstās uz “ekonomisko kapacitāti” radīt kaitējumu konkurencei un ka līdz ar to nav jāizvērtē pārkāpuma faktiskā ietekme uz tirgu. Šī pieeja atbilstot pamatnostādņem, kā arī Tiesas un Vispārējās tiesas judikatūrai.

Tiesas vērtējums

- 67 Vispirms attiecībā uz *Dow* apgalvojumu, saskaņā ar kuru Komisija neesot izvērtējusi ne pārkāpuma faktiskās ietekmes uz tirgu iespējamību, ne pierādījusi šī pārkāpuma īstenošanu, ir jākonstatē, ka šis apgalvojums ir neprecīzs. Proti, apstrīdētā lēmuma preambulas 462. apsvērumā Komisija tieši norādīja, ka “attiecībā uz EEZ Eiropas ražotāji īstenojuši pret konkurenci vērstus nolīgumus un šai īstenošanai tiešām bijusi ietekme uz tirgu, pat ja tās faktiskā ietekme ir grūti izmērāma”. *Dow* neizvirza nevienu faktisku vai tiesisku argumentu, kas atspēkotu šādu konstatējumu.
- 68 Līdz ar to, tā kā ir pierādīta konkrētā pārkāpuma faktiskas ietekmes – lai arī grūti izmērāmas – uz tirgu esamība, *Dow* izvirzītais arguments, saskaņā ar kuru, “neesot faktiskai ietekmei uz tirgu, nevar būt faktiskas ietekmes uz konkurenci un līdz ar to Komisija nevar arī ņemt vērā šo ietekmi, lai noteiktu atšķirības naudas sodu pamatsummas noteikšanā”, nav iedarbīgs.
- 69 Turklāt no iepriekš minētā izriet, ka *Dow* apgalvotā pretruna starp apstrīdētā lēmuma preambulas 462. un 466. apsvērumu nepastāv. Proti, pirmkārt, šis 462. apsvēruma, kurā Komisija precīzē, ka tā “neņems vērā ietekmi uz tirgu, lai noteiktu piemērojamos naudas sodus”, ir ietverts apstrīdētā lēmuma 9.1. punktā ar nosaukumu “[Konkrētā pārkāpuma] smagums” un attiecas vienīgi uz konkrētā pārkāpuma kvalifikāciju par “sevišķi smagu”. Otrkārt, minētais 466. apsvēruma, kas ir ietverts tā paša lēmuma 9.2. punktā, kura nosaukums ir “Diferencēta attieksme”, attiecas vienīgi uz naudas soda sākumsummas diferenciāciju atkarībā no katra iesaistītā uzņēmuma faktiskās ekonomiskās kapacitātes ierobežot konkurenci, kas ir diferenciācija, kura var tikt tiesiski pamatota, kā tas ir šajā lietā, attiecībā uz pārdošanas apjomiem, ko katrs iesaistītais uzņēmums īstenojis saistībā ar precēm, kuras ir konkrētā pārkāpuma priekšmets, un tā tas ir pat neesot izmērāmai ietekmei uz tirgu.
- 70 Visbeidzot, *Dow* arguments par tās tiesību tikt uzklautai pārkāpumu nevar tikt atbalstīts. Šajā ziņā ir jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo Tiesas judikatūru, ja Komisija, kā tas ir šajā lietā, savā paziņojumā par iebildumiem tieši norāda, ka tā pārbaudīs, vai attiecīgajiem uzņēmumiem uzliekams naudas sods, un ja tā norāda galvenos faktiskos un tiesiskos apstākļus, saistībā ar kuriem var uzlikt naudas sodu, piemēram, iespējama pārkāpuma smagumu un ilgumu, kā arī to, ka pārkāpums izdarīts “tīši vai neuzmanības dēļ”, tā ir izpildījusi savu pienākumu ievērot uzņēmumu tiesības tikt uzklautiem. Proti, šādā veidā Komisija tiem dara zināmus faktus, kas vajadzīgi, lai uzņēmumi aizstāvētos ne tikai pret pārkāpuma konstatēšanu, bet arī pret sankcijām par šo pārkāpumu, uzliekot naudas sodu (it īpaši skat. 2005. gada 28. jūnija spriedumu apvienotajās lietās C-189/02 P, C-202/02 P, no C-205/02 P līdz C-208/02 P un C-213/02 P *Dansk Rørindustri u.c./Komisija*, Krājums, I-5425. lpp., 428. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 71 Turklāt šajā ziņā pilnības labad ir jākonstatē, ka Komisija otrā paziņojuma motīvu daļas 425. punktā patiešām precizēja, ka tā plāno ņemt vērā “[pārkāpuma] faktisko ietekmi uz tirgu, ja tā ir izmērāma”. Turklāt minētā paziņojuma motīvu daļas 430. punkta trešajā ievilkumā Komisija pieminēja, ka tā apstrīdētajā lēmumā ņems vērā “katra uzņēmuma pārkāpjošās rīcības ietekmi uz konkurenci”. *Dow* tiesību tikt uzklautai pārkāpums tādējādi nevar tikt atbalstīts.
- 72 Šajos apstākļos Vispārējā tiesa nav pieļāvusi nevienu kļūdu, pārsūdzētā sprieduma 124. punktā konstatējot, ka Komisija varēja nolemt veikt diferenciāciju starp iesaistītajiem uzņēmumiem, pat neesot attiecīgā pārkāpuma faktiskai konkrētai ietekmei.
- 73 Ņemot vērā šos apstākļus, apelācijas sūdzības atbalstam izvirzītais otrais pamats ir jānoraida kā nepamatots.

Par trešo pamatu – kļūdu tiesību piemērošanā, ko Vispārējā tiesa esot pieļāvusi, apstiprinot, ka Komisija varēja ņemt vērā Dow Chemical apgrozījumu

Lietas dalībnieku argumenti

- 74 Ar savu trešo pamatu *Dow* norāda, ka apstrīdētais lēmums iepriekš izklāstīto iemeslu dēļ saistībā ar tās apelācijas sūdzības pirmo pamatu neesot bijis jāadresē *Dow Chemical* un ka tādējādi Komisija, lai noteiktu reizināšanas koeficientu preventīvas iedarbības nodrošināšanai, nepamatoti ir ņēmusi vērā šīs sabiedrības apgrozījumu. *Dow* ieskatā pārsūdzētā sprieduma 146. punktā Vispārējā tiesa *Dow* izvirzītā trešā pamata septīto daļu noraidīja kā nepamatotu un tādu, kas balstīta uz tiem pašiem argumentiem, kuri tika analizēti saistībā ar pirmo pamatu, pamatojoties uz to, ka Vispārējā tiesa bija noraidījusi kā nepamatotu arī tajā izvirzīto pirmo pamatu saistībā ar prettiesisku pārkāpuma piedēvēšanu *Dow Chemical*.
- 75 Tā kā Vispārējā tiesa esot pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, noraidot pirmo pamatu, tā esot pieļāvusi šādu kļūdu, arī noraidot argumentu saistībā ar *Dow Chemical* apgrozījuma ņemšanu vērā. *Dow* no tā secina, ka *Dow Chemical* uzliktais naudas sods esot jāatceļ.
- 76 Komisijas ieskatā, tā kā *Dow* izvirzītais pirmais pamats nebija pamatots, šis pamats nevar tikt atbalstīts.

Tiesas vērtējums

- 77 *Dow* izvirzītais trešais pamats ir balstīts uz premisu, saskaņā ar kuru apstrīdētais lēmums nebija jāadresē *Dow Chemical* kā *Dow* grupas jumta sabiedrībai; tas ir arguments, kas ir šīs apelācijas sūdzības pirmā pamata priekšmets.
- 78 Proti, kā izriet no šī sprieduma 43. un nākamajos punktos ietvertajiem apsvērumiem, šī premisa ir kļūdaina un līdz ar to šī sprieduma 60. punktā pirmais pamats ir noraidīts kā nepamatots. Tādējādi arī šis trešais pamats ir jānoraida kā nepamatots.

Par ceturto pamatu – kļūdu tiesību piemērošanā, ko Vispārējā tiesa esot pieļāvusi, apstiprinot, ka Komisijas veiktā reizināšanas koeficienta preventīvas iedarbības nodrošināšanai piemērošana nebija diskriminējoša

Lietas dalībnieku argumenti

- 79 Ar savu ceturto pamatu *Dow*, tāpat kā tā to darīja Vispārējā tiesā, norāda, ka reizināšanas koeficients preventīvas iedarbības nodrošināšanai 1,75, kas attiecībā uz to ticis piemērots, ir pārmērīgs un diskriminējošs. Vispārējā tiesa esot noraidījusi pamatu, argumentējot, ka, ņemot vērā attiecību starp *Dow* un *Bayer* apgrozījumiem, *Dow* naudas sodiem piemērotais reizināšanas koeficients nav uzskatāms par vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu.
- 80 Saistībā ar attiecībā uz *Dow* piemērotā reizināšanas koeficienta preventīvas darbības nodrošināšanai salīdzinājumu ar tiem, kādi tikuši piemēroti attiecībā uz *EniChem* un *Shell*, Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 154. punktā nosprieda, ka “attiecībā uz *Dow* noteiktais reizināšanas koeficients [1,75] ticis aprēķināts, pamatojoties uz attiecībā uz *Bayer* noteikto koeficientu [1,5], nevis attiecībā uz *EniChem* vai *Shell* noteiktajiem koeficientiem [attiecīgi 2 un 3]”. *Dow* uzskata, ka Vispārējā tiesa, salīdzinot *Dow* vienīgi ar *Bayer* un nesalīdzinot to arī ar *EniChem* un *Shell*, esot pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā.

- 81 *Dow* apgalvo, ka ir acīmredzami diskriminējoši piemērot to pašu palielinājumu diviem uzņēmumiem, kuru apgrozījumi veido starpību 36 %, proti, *Bayer*, kura apgrozījums bija EUR 27,383 miljardi, un *Dow*, kuras apgrozījums pārskata periodā bija EUR 37,221 miljards, un diviem uzņēmumiem, kuru apgrozījumu starpība ir 100 %, proti, *Dow* un *EniChem*, no kuriem pēdējais ir reģistrējis apgrozījumu EUR 73,738 miljardu apmērā.
- 82 Tiesas sēdē *Dow* nodeva Tiesai dokumentu, kurā ir ietverta matemātiska formula, kas šajā lietā ļauj aprēķināt reizināšanas koeficientu preventīvas darbības nodrošināšanai, kurš ļaujot izvairīties, pirmkārt, no jebkādas diskriminācijas starp apstrīdētā lēmuma adresātiem un, otrkārt, no reizināšanas koeficienta, kas pārsniedz 3, piemērošanas. Saskaņā ar šo formulu attiecībā uz *Dow* piemērojama reizināšanas koeficients būtu aptuveni 1,3.
- 83 Komisija iebilst, ka piemērotajam reizināšanas koeficientam, lai noteiktu naudas soda sākumsummu, esot vienīgi aptuveni jāatspoguļo aritmētiskās proporcijas. Šajā lietā pastāvot lielas atšķirības starp uzņēmumu, kuri piedalījās konkrētajā pārkāpumā, lielumiem. Līdz ar to Komisijas ieskatā būtu ireāli un matemātiski neiespējami piemērot reizināšanas koeficientu, kas būtu tieši proporcionāls visu iesaistīto uzņēmumu apgrozījuma attiecībai.
- 84 Komisija apgalvo, ka tā tādējādi ir nolēmusi piemērot reizināšanas koeficientus, ņemot vērā vismazākos uzņēmumus un pārliecinoties par to, lai katram no tiem piemērotais koeficients būtu vairāk vai mazāk proporcionāls uzņēmuma, kurš seko uzreiz pēc tā, apgrozījumam. Turklāt, kā Vispārējā tiesa pamatoti norādīja, Komisija, balstoties uz to, attiecībā uz *Dow* pamatoti būtu varējusi piemērot vēl lielāku reizināšanas koeficientu.
- 85 Komisija uzskata, ka dokuments, ko tiesas sēdē iesniedza *Dow*, ir nepieņemams, jo tas ticis iesniegts pēc rakstveida procesa beigām.

Tiesas vērtējums

- 86 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, pirmkārt, reizināšanas koeficienta preventīvas iedarbības nodrošināšanai un šajā kontekstā konkrētā uzņēmuma lieluma un vispārējo resursu ņemšanas vērā mērķis ir vēlamā iedarbība uz šo uzņēmumu, jo sods nevar būt maznozīmīgs, it īpaši attiecībā uz minētā uzņēmuma finansiālo kapacitāti (šajā ziņā skat. tostarp 2010. gada 17. jūnija spriedumu lietā C-413/08 P *Lafarge*/Komisija, Krājums, I-5361. lpp., 104. un 105. punkts, kā arī 2012. gada 7. februāra rīkojumu lietā C-421/11 P *Total* un *Elf Aquitaine*/Komisija, 82. punkts). Otrkārt, Tiesai jau ir bijusi iespēja precizēt, ka apgrozījumam nevar tikt piešķirta nesamērīga nozīme (skat. iepriekš minēto rīkojumu lietā *Total* un *Elf Aquitaine*/Komisija, 80. punkts).
- 87 Lai aprēķinātu piemērojamo naudas sodu uzņēmumiem, kas ir bijuši aizliegtās vienošanās dalībnieki, atšķirīga attieksme pret attiecīgajiem uzņēmumiem tāpat ietilpst Komisijai šajā jomā piešķirto pilnvaru īstenošanā. Savas rīcības brīvības ietvaros Komisijai ir jāindividualizē sods atbilstoši attiecīgo uzņēmumu rīcībai un attiecīgajām īpašībām, lai katrā atsevišķā gadījumā nodrošinātu, ka tiek pilnībā piemērotas Savienības konkurences tiesību normas (skat. 2009. gada 12. novembra spriedumu lietā C-564/08 P *SGL Carbon*/Komisija, 43. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 88 Pamatojoties uz šī sprieduma 86. punktā minēto judikatūru, Komisijai it īpaši ir jānodrošina, lai sods nekļūtu “niecīgs”, it īpaši attiecībā uz attiecīgo uzņēmumu finansiālajām iespējām, kas tomēr nenozīmē, ka uzņēmumam, kura apgrozījums, salīdzinot ar citu aizliegtās vienošanās dalībnieku apgrozījumu, ir īpaši liels, ir jānosaka naudas sods, kas ir palielināts, strikti ņemot vērā pastāvošo saikni starp tā apgrozījumu un citu attiecīgajā kartelī iesaistīto uzņēmumu apgrozījumu. Proti, ja tas tā būtu, naudas sodiem, kas noteikti lielākajiem aizliegtās vienošanās uzņēmumiem un kas palielināti atbilstoši šādai aritmētiskai metodei, noteikti varētu būt pietiekami preventīva iedarbība, bet pastāvētu

risks, ka tie būtu nesamērīgi attiecībā uz faktiski izdarītā pārkāpuma smagumu, tostarp gadījumā, kā tas ir šajā lietā, kad pastāv būtiska atšķirība starp iesaistīto uzņēmumu apgrozījumiem (skat. 2013. gada 13. jūnija spriedumu lietā C-511/11 P *Versalis*/Komisija, 105. punkts).

- 89 Tāpat atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai Vispārējā tiesa savas neierobežotās kompetences ietvaros, vienīgi mehāniski izmantojot aritmētiskas aprēķina metodes, kas balstītas tikai uz attiecīgā uzņēmuma apgrozījumu, nevar atteikties no savas rīcības brīvības attiecībā uz naudas sodu apmēra noteikšanu (šajā ziņā it īpaši skat. 1983. gada 7. jūnija spriedumu apvienotajās lietās no 100/80 līdz 103/80 *Musique Diffusion française* u.c./Komisija, *Recueil*, 1825. lpp., 121. punkts; 2000. gada 16. novembra spriedumu lietā C-283/98 P *Mo och Domsjö*/Komisija, *Recueil*, I-9855. lpp., 47. punkts, kā arī iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija, 243. punkts).
- 90 Ņemot vērā šos apsvērumus, Vispārējai tiesai nevar tikt pārmests, ka tā būtībā ir apstiprinājusi pieeju, ko izraudzījās Komisija, nosakot reizināšanas koeficientu preventīvas darbības nodrošināšanai 1,75 attiecībā uz *Dow* un 2 attiecībā uz *EniChem*, kā arī 3 attiecībā uz *Shell*. Ar šo pieeju, pirmkārt, paredzēts nodrošināt, lai katram uzņēmumam uzliktais naudas sods nekļūtu maznozīmīgs attiecībā uz tā finansiālo kapacitāti, un, otrkārt, nenoteikt nesamērīgus reizināšanas koeficientus preventīvas darbības nodrošināšanai vislielākajiem uzņēmumiem, kuriem, pamatojoties vienīgi uz atšķirībām starp to un mazāku uzņēmumu apgrozījumu matemātisko proporciju, teorētiski varēja piemērot būtiski lielākus reizināšanas koeficientus preventīvas darbības nodrošināšanai.
- 91 Turklāt tam, ka no dokumenta, ko tiesas sēdē iesniedza *Dow*, – neesot vajadzībai spriest par šī dokumenta pieņemamību – izrietot, ka reizināšanas koeficientu preventīvas darbības nodrošināšanai aprēķināšana atkarībā vienīgi no katra iesaistītā uzņēmuma apgrozījuma, vienlaikus saglabājot maksimālo reizināšanas koeficientu 3, būtu matemātiski iespējama, nav nozīmes. Protī, šāds tīri matemātisks aprēķins liegtu Komisijai izpildīt tās pienākumu, kurš it īpaši izriet no šī sprieduma 86.–89. punktā minētās judikatūras, proti, uzlikt naudas sodu, kurš attiecībā uz katru uzņēmumu nebūtu ne maznozīmīgs, ne nesamērīgs.
- 92 Šajos apstākļos *Dow* izvirzītais ceturtais pamats arī nevar tikt apmierināts.
- 93 Līdz ar to, tā kā neviens no *Dow* savas apelācijas sūdzības pamatojumam izvirzītajiem pamatiem nevar tikt apmierināts, tā ir jānoraida pilnībā.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 94 Saskaņā ar Reglamenta 184. panta 2. punktu Tiesa lemj par tiesāšanās izdevumiem, ja apelācijas sūdzība nav pamatota. Atbilstoši Reglamenta 138. panta 1. punktam, kas piemērojams apelācijas tiesvedībā, pamatojoties uz Reglamenta 184. panta 1. punktu, lietas dalībniekam, kuram spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Tā kā Komisija ir prasījusi piespriež *Dow* atlīdzināt tiesāšanās izdevumus un tā kā *Dow* spriedums ir nelabvēlīgs, tad tai ir jāpiespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (pirmā palāta) nospriež:

- 1) apelācijas sūdzību noraidīt;
- 2) *The Dow Chemical Company, Dow Deutschland Inc., Dow Deutschland Anlagengesellschaft mbH* un *Dow Europe GmbH* sedz savus un atlīdzina Eiropas Komisijai radušos tiesāšanās izdevumus.

[Paraksti]